

פרשת זכור תשע"ט – מה נתפסנו על עמלק?

1. **בבא קמא צב:** מה המקור לפתגם העממי 'בור ששתית ממנו מים, לא תזרוק בו אבן?' אמר לו שנאמר (דברים כג, ח) 'לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו'.
במדבר לא: וידבר ה' אל משה לאמור: נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך ... [ואולם ממשיכה התורה שלא הלך בעצמו אלא שלח את פנחס לפקד עליהם] **וישלח אותם משה אלף למטה לצבא ...** ואת פנחס בן אלעזר הכהן לצבא - **במדבר רבה כב, ד:** הקדוש ברוך הוא אמר למשה נקם נקמת אתה בעצמך והוא משלח אחרים!? אלא מפני שנתגדל בארץ מדין, אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשה בי טובה, כך אומר המשל: בור ששתית ממנו אל תזרוק בו אבן.
2. **דברים כה:** זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו ואתה עיף ויגע ולא ירא אלוקים. והיה בהניח ה' לך מכל אויבך מסביב בארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה לרשתה, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח! - **ספר המצוות להרמב"ם מ"ע קפט:** צונו לזכור מה שעשה לנו עמלק בהקדימו להרע לנו **ולשנוא אותו בכל עת ועת ...** ונזרז העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצווה ולא תחלש שנאתו.
מאמר זכור את עשה לך עמלק תשח"י: בשאר האומות כתוב (בצפניה) 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד', שיהיה אצלם עניין של **בירור ...** משא"כ בעמלק כתוב 'ראשית גויים עמלק ואחריתו עד אובד', שלא יתברר אלא יהיה בו **מחייה ושבירה לגמרי**.
מגילה ל, א: פורים שחל להיות בערב שבת, רב אמר מקדימים לקרוא פרשת זכור [בשבת שלפניה] ... כדי שלא תקדם עשייה [מחיית המן במגילה] לזכירה [בספר תורה בשבת שלפניה]. **בית יוסף סימן תרצ:** כשמזכיר את המן ובניו מנקשים התינוקות באבנים או בלוחות עץ שבידם ... ולמנהג הזה יש שורש באגדה, דאמרינן כי מחה אמחה את זכר עמלק.
ליקוטי שיחות חכ"א/191: תכלית זכירת עמלק היא **מחיית עמלק**, וכיון שבזמן הזה לא שייך לקיים הציוי, שכן המצווה היא רק כשיהודים נמצאים על אדמתם במצב של מנוחה מאויביהם, ככתוב: 'והיה בהניח ה' אלוקיך לך מכל אויבך מסביב', וגם איננו יודעים מיהו זרע עמלק, כיון ש'עלה סנחריב ובלבל את האומות' ... אם כן, מדוע תיקנו קריאה מיוחדת ושבת מיוחדת לזכור את שנאת עמלק?
3. **אברבנאל בשלח:** עמלק בא להילחם בלי סיבה ... הייתה מלחמתו ברוע לב בלבד להחזירם לעבדות ולחלל כבוד ה' אשר גאלם.
4. **האדמו"ר הרי"צ מלובאוויטש, מאמרים קונטרסים, זכור את אשר עשה לך עמלק:** עניינו של עמלק הוא למרוד ולנגד לאלוקות, והוא כשמתבונן בשכלו בהשגה אלוקית ומבינה היטב עד שיודע אלוקות במוחו ממש, ומכל מקום לא יתפעל לבו כלל, והוא הקרירות דעמלק, 'אשר קרך בדרך', שמקרר את העניין שהלב לא יתפעל על עניין אלוקי. והמקום דפעולת קליפת עמלק הוא **"בדרך"** – דכאשר רוצה האדם לצאת מהמצרים והגבולים דגשמיות – בא עמלק ומקרר לבלתי להתפעל על עניין אלוקי.
ואופן קליפת עמלק הוא בהטלת ספקות, שעושה ספקות ואומר 'מי אומר שהוא כך', הגם שהוא עצמו יודע שהעניין כן והוא דבר רוחני אלוקי, אבל עמלק בגימטרייה 'ספק' שמטיל ספק בכל עניין אלוקי ורוחני. וזהו 'ראשית גויים עמלק ואחריתו עדי אובד', דתיקונו הוא רק בדרך שבירה ואיבוד.
מכתב לילד אלחנן כהן (סיון תשמ"א, תרגום מאנגלית): קיבלתי את מכתבך בו אתה מבקש לדעת יותר על ה' וכו'. הרצון של ידע כזה הוא, כמובן, ראוי לשבח, ולכן המלך דוד הורה לבנו שלמה 'דע את אלוקי אביך ועבדהו בלב שלם', אך יש זמן מתאים לכל דבר, ובינתיים הדבר הכי חשוב הוא להתרכז במילוי המצוות ובליימוד התורה שלך, ובבוא הזמן, תדבר עם המורה שלך או הרב בקהילה שלך בקשר עם השאלה שיש לך. אין צורך להצביע על כך שהסדר בקיום המצוות הוא 'נעשה' לפני 'נשמע' (הבנה), ודווקא באמצעות המעשה מגיע היהודי להבנה במלוא המידה האפשרית.